

Становище

От: професор, доктор на социологическите науки, доктор по философия,
Георги Ненев Найденов;
УНСС, КАТ. "ИКОНОМИЧЕСКА СОЦИОЛОГИЯ";

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по “социология” - професионално направление – 3.01.
социология, антропология и науки за културата, в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Автор на дисертационния труд: Весела Цекина

Тема на дисертационния труд: „Политическите лидери на
Европейския съюз в историческа перспектива“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №289/05.02.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра "Социология", Философски факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски"* по професионално направление – 3.01. социология, антропология и науки за културата, съгласно Заповед на ректора на ЮЗУ №289/05.02.2020 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2020/2023 г. Докторантът е положил успешно следните 6 изпита по време на докторантурата: 1/ „Социология на науката и образованието“; 2/ „Социология на медиите и обществените комуникации“; 3/ „Подготовка и управление на проекти“; 4/ „Английски език“; 5/ „Обща социология“ и 6/ „Изследователски методи“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Основният текст на дисертацията е с обем 173 стр. Към основния текст има библиография и две приложения. Първото приложение е въпросник за изследване мнението на пълнолетното българско население относно българските и европейските политически лидери. Второто приложение е структурирано интервю за политически лидери. Целият обем на дисертацията е 200 стр. Основният текст се състои от увод, шест глави и заключение.

Темата на дисертацията е актуална и значима. Целта, задачите, обекта и предмета на изследването са добре формулирани. Добре формулирана е и основната теза. Вместо хипотези, са формулирани шест изследователски въпроса. Това е интересен и уместен подход в конкретния случай. Дисертантът използва индуктивния изследователски подход. Методите на изследването са качествени и количествени – събират се както количествени, така и качествени данни. Много добре са формулирани ограниченията на изследването.

Използваната научна литература се състои от 251 литературни източника. От тях 26 са на български език, а останалите 225 – на английски.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Докторантът е постигнал поставените цели и задачи. Изрично искам да посоча компетентността и значителният труд, който е положен в първите – теоретични части на дисертацията. Много професионално е подходено и към провеждането на социологическото изследване. Буди уважение и ерудицията, и задълбочеността, с която е направен анализът на четирите „портрета“ на водещите фигури в историята на създаването и развитието на Европейския съюз.

От постигнатите конкретни научни и научно-приложни резултати искам да посоча следните:

- Акцентирането на ролята на близките отношения на Кол с френския президент, Франсоа Митеран, „... които в последствие се оказват от критична значимост за изграждане на съвременната структура на Европейския съюз. Единството, което двамата успяват да постигнат между двете държави по-късно успява да устои и на политическото напрежение, предизвикано от Маргарет Тачър, в резултат на което Франция и Германия се обособяват като „сърцето“ на европейската общност. Мирните и равноправни отношения между двете държави са едно от най-забележителните постижения, свързани с европейската интеграция и се интерпретират от някои автори като свидетелство за устойчивото развитие на единна Европа.“ Стр. 85
- Много ценен както в чисто научен, така и в научно-приложен аспект е изводът от отговорите на изследователски въпрос № 5, че „Може да се каже, че развитието на политическото лидерство в Европа е в кризисен период, в който европейците – или поне част

от тях – не разчитат на управляващите. Разбира се, този извод не може да се генерализира без данни за другите европейски народи, но поставя хипотези за изследване и сред техните популации.“ Стр. 144

- Съществен както в научен, така и в научно-приложен план е изводът, че „Като най-харизматичен се откроява Бойко Борисов – когото българите смятат и за най-влиятелен - следван от Румен Радев, а най-често срещаното име за иновативен лидер е Тодор Живков, чието име не отсъства в отговорите на нито един отворен отговор.“ Стр. 145
- Такъв е и изводът, че „Най-често споменаван като лидер, предизвикал доверие, е Румен Радев, следван от Бойко Борисов и Тодор Живков. Румен Радев и Тодор Живков са споменати като примери за морален лидер, но не получават много гласове, а името на Борисов изцяло отсъства от тази категория.“ Стр. 145
- Много ценен, както с висока научна, така и с научно-приложна стойност, е следния извод: „Изненадващо е обаче, че сред изследваните лица, които са имената на Тодор Живков и Жан Виденов като примери в отговор на въпрос №15, преобладават хора на възраст до 40 години – повечето от които не би трябвало да имат никакъв личен спомен от управлението на тези лидери. Това е засвидетелствано и в техните отговори на отворения въпрос: един от респондентите казва, че по времето на Тодор Живков „се е живяло по-добре“, тоест той гласува доверието си на база на разкази от трети лица. Това позволява да разсъждаваме за политическото лидерство и доверието в политиците в посоката на фантазията, която се изгражда у гласоподавателя: колкото повече „препоръки“ има лидера и колкото по-далеч от реалността е образа му за гражданина, толкова по-вероятно е той да му се довери. Изправени пред реалността на политически лидери, които не успяват да противодействат на редиците от икономически, здравни и морални кризи, гражданите губят доверие в политиката като цяло.“ Стр 147
- Същото може да се каже още и за следната теза: „На фона на напрегната политическа обстановка в Европа и множеството критики, отправяни към силно поляризирани управници като Владимир Путин, Виктор Орбан и Александър Лукашенко,

имената на първите двама са най-често посочвани като пример за политически лидери, каквито респондентите искат да бъдат и българските политически лидери. Докато Орбан получава 10 гласа при въпрос №15, а Путин – 8, имена като Меркел, Маргарет Тачър, Чърчил и Шарл дьо Гол получават по 1 или 2 гласа.“ Стр. 147.

- В същият контекст е и следната теза: „Прави впечатление, че обща отличителна характеристика на повечето от посочените чуждестранни лидери е техния фокус върху опазване суверенитета и независимостта на държавата им.“ Стр. 148

Бих могъл да изброя още много изводи и тези, на които давам висока оценка за тяхната научна и научно-приложна стойност. Но считам, че изброените до тук дават представа за отличните постижения на дисертацията.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посочени от докторанта приноси отразяват направеното в дисертацията. Според мен, най-важният принос е самият подход. А именно, че дисертацията е „... един многоизмерен анализ на политическото лидерство в развитието му не просто като исторически феномен, а като обществено явление и мащабно социално взаимодействие между народа и политика. Идентифицирането на субективните фактори и геополитическите влияния върху доверието към европейските политически лидери предоставя ценна информация за всички професионалисти, свързани със сферата на политическото управление, неправителствения сектор и решаването на политики (policy-making), което не се ограничава до политическата активност.“ Несъмнено сериозен принос е и получената база данни относно мнението на българските граждани, която би могла да се използва и от други изследователи, и да послужи като основа за едно по широко изследване в рамките на Европейския съюз.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са три публикации по дисертацията. Те са авторски, така че изискването за публикации е изпълнено. Публикациите показват траен интерес на докторанта към проблемите на политическото лидерство в Европейския съюз.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът е направен според изискванията. Той вярно представя съдържанието на дисертацията.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Имам две критични бележки:

а) Въпреки че структурата на дисертацията е изградена логично и последователно, шест глави са прекомерно много. Можело е да се помисли за сливане на първите две глави и следващите три глави. Така че дисертацията да има традиционната структура от три глави;

б) Социологическото изследване доказва, колко голямо значение за престижа на един политик има неговата последователна защита на националните интереси. За съжаление докторантът не разкрива най-важната причина за този факт. А именно, че българските и европейските политици са намират във васална зависимост от глобалните центрове за власт – американският англосаксонски и американския еврейски елити, от една страна, и британския англосаксонски и британския еврейски елити, от друга страна. И че българските, и европейските политици, много често, под натиска на тези два глобални центрове за власт ощетяват грубо националните интереси на България и другите страни, членки на ЕС.

7. Заключение

С убеденост изразявам позитивната си оценка за дисертационния труд на докторант Весела Цекина. Моето мнение е, че с този труд тя напълно заслужава присъждането на ОНС „доктор“ по социология, шифър 05.11.01.

10.01.2024 г.
гр. София

Подпис:
/проф.Г.Найденов/

Други критични бележки:

1 стр. **Фиксирайки прехода от римската република към римската империя, докторантът отбелязва** – „Подобен мащаб на властта налага крайно нестабилни условия за народите, тъй като са необходими сурови мерки за поддържане на концентрираната власт, обединяване на различните етноси и географски райони в едно цяло – и то по характерния за епохата начин, в който липсва толерантност и разбиране към многообразието – и устояване на набезите, които се опитват да разрушат империите.“ Първата част на тезата е неясна и внушава разбиране, че преходът към империя води до „нестабилни условия за народите“. **Докато историческата истина е обратна – при големия размер, които постига римската република, в резултат на успешните си завоевателни войни, за да се постигнат стабилни условия на народите става обществено необходимо тя да се трансформира в империя.**

4 стр. В научен труд не е уместно използването на понятието „тоталитарни режими“. Това е термин имащ пропагандни функции, без научно съдържание. Поставянето на Сталин до Хитлер и Мусолини е пък още по неуместно. Сталин, след Ленин, има най-големи заслуги за създаване на идеологията на буржоазните революции през ХХ век – болшеvizма. Какво общо има той със Хитлер и Мусолини? Да не говорим, че приносът му за създаване на новата, доминираща форма на утвърждаването на капиталистическия начин на производство през ХХ век – съветския държавен капитализъм, е дори по-голяма от тази на Ленин!!! „Неслучайно през ХХ в. се появяват тоталитарните режими - по-специално на Адолф Хитлер в Германия, Бенито Мусолини в Италия и Йосиф Сталин в Съветския съюз – чиито крах окончателно демонстрира предимствата на и необходимостта от демократични принципи в управлението.“

Неуместно е да се използва и изразът: „... наивните надежди за национален възход въз основа отричане на ценностите и правата на останалите народи“. Излиза, че войните в първата половина на ХХ век са причинени от „... наивните надежди за национален възход въз основа отричане на ценностите и правата на останалите народи“. А не от закономерното съперничество

между между стария център на световната търговия – Великобритания, и двата претендента за нов център на световната търговия – САЩ и Германия.

5 стр. Неуместен е и изразът – „...тези алтернативи са от една страна демократичното управление и поддържането на европейските ценности за равенство, приемственост и солидарност, в чиято основа е стремежът да поддържа мирно съжителство на континента, и от друга страна – авторитарното, дори тоталитарно управление с акцент върху националните интереси, концентрираност на властта и дори популизъм.“ **Първо, защото това не е вярно!!! ЕС изобщо не се стреми да мирно съвместно съществуване на континента. Напротив, ЕС започна с нищо не предизвикана война против Русия. В която въввлече и България!!! Второ, защото, защото „демократията“ изобщо не означава липсата на агресивност!!! Повечето от войните на ХХ и ХХІ векове са резултат на агресията на САЩ, където несъмнено има „демократично“ управление. „Демократични“ страни са и Великобритания, Франция, Белгия и много други, които разпалиха и участваха също в доста войни през ХХ и ХХІ векове. Демократия не означава „мир“. Както в съвременността, така и в миналото. Например атинската демокрация, а също и републикански Рим са били в древността извънредно агресивни!!!**

Не е точна и фразата: „...все още много европейски граждани са по средата на конфликта между това да се доверят на лидери, защитаващи националните интереси, дори с цената на концентриране на властта, и това да гласуват доверие на лидери с по-сложни, но и реалистични предложения.“ **Орбан и Путин защитават националните интереси, въпреки че са убедени привърженици на демокрацията.**

7 стр. Докторантурата е по социология. За един социолог е съвършено неуместно да използва израза – „прехода от социализъм към демокрация“. От социологическа гледна точка има преход от съветски към корпоративен държавен капитализъм. Ако докторантът по идеологически съображения не използва този израз, да използва поне политологическия израз – преход от авторитарна към демократична политическа система.

106 да се махне „настоящата“!

108 „че пет години“ – пет ли са?

Opinion

By: Professor, Doctor of Sociological Sciences, Doctor of Philosophy, Georgi Nenev Naydenov;

UNWE, Department "ECONOMIC SOCIOLOGY";

Subject: dissertation for awarding the educational and scientific degree "doctor" in "sociology" - professional direction - 3.01. Sociology, anthropology and cultural sciences, at SWU "Neofit Rilski".

Author of the dissertation: Vesela Tsekina

Dissertation topic: "Political leaders of the European Union in historical perspective"

Reason for presenting the opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No 289/05.02.2020 of the Rector of SWU "Neofit Rilski".

1. Information about the Ph.D student

The dissertation student was trained in a doctoral program at the Department of "Sociology", Faculty of Philosophy of the University of Southern Georgia "Neofit Rilski" in a professional direction - 3.01. sociology, anthropology and cultural sciences, in accordance with the Order of the rector of YuZU No. 289/05.02.2020. The education was carried out in regular form during the period 2020/2023. The doctoral student successfully passed the following 6 exams during the doctoral studies: 1/ "Sociology of Science and Education"; 2/ "Sociology of media and public communications"; 3/ "Project preparation and management"; 4/ "English language"; 5/ "General sociology" and 6/ "Research methods".

2. General characteristics of the presented dissertation

The main text of the dissertation has a volume of 173 pages. There is a bibliography and two appendices to the main text. The first application is a questionnaire for researching the opinion of the adult Bulgarian population regarding Bulgarian and European political leaders. The second application is a structured interview for political

leaders. The entire volume of the dissertation is 200 pages. The main text consists of an introduction, six chapters and a conclusion.

The topic of the dissertation is relevant and significant. The aim, tasks, object and subject of the study are well formulated. The main thesis is also well formulated. Instead of hypotheses, six research questions are formulated. This is an interesting and relevant approach in this particular case. The dissertation uses the inductive research approach. The research methods are qualitative and quantitative - both quantitative and qualitative data are collected. The limitations of the study are very well stated.

The used scientific literature consists of 251 literary sources. Of these, 26 are in Bulgarian, and the remaining 225 are in English.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The doctoral student has achieved the set goals and objectives. I specifically want to point out the competence and considerable work that has been done in the first - theoretical parts of the dissertation. A very professional approach was also taken to conducting the sociological research. The erudition and thoroughness with which the analysis of the four "portraits" of the leading figures in the history of the creation and development of the European Union has been done is admirable.

Of the concrete scientific and scientific-applied results achieved, I would like to point out the following:

- Emphasizing the role of Kohl's close relationship with the French President, François Mitterrand, "... which subsequently proved to be of critical importance for building the modern structure of the European Union." The unity that the two managed to achieve between the two countries later managed to withstand the political tension caused by Margaret Thatcher, as a result of which France and Germany emerged as the "heart" of the European community. Peaceful and equal relations between the two countries are one of the most remarkable achievements related to European integration and are interpreted by some authors as evidence of the sustainable development of a united Europe. P. 85
- Very valuable both in a purely scientific and in a scientific-applied aspect is the conclusion from the answers to research question No. 5 that "It can be said that the development of political leadership in Europe is in a crisis period in which Europeans - or at least some of them do not rely on the rulers. Of course, this conclusion cannot be generalized without data for other European peoples, but it raises hypotheses for research among their populations as well." P. 144
- Significant both in scientific and scientific-applied terms is the conclusion that "Boyko Borisov stands out as the most charismatic - whom Bulgarians also consider the most influential - followed by Rumén Radev, and the most

common name for an innovative leader is Todor Zhivkov, whose name is not absent in the answers to any open answer." P. 145

- Such is the conclusion that "The most often mentioned as a leader who inspired trust is Rumen Radev, followed by Boyko Borisov and Todor Zhivkov. Rumen Radev and Todor Zhivkov are mentioned as examples of a moral leader, but they do not receive many votes, and Borisov's name is completely absent from this category." P. 145
- Very valuable, both of high scientific and scientific-applied value, is the following conclusion: "However, it is surprising that among the investigated persons, the names of Todor Zhivkov and Zhan Videnov as examples in response to question #15, prevail people under the age of 40 – most of whom should have no personal memory of the rule of these leaders. This is also evidenced in their answers to the open question: one of the respondents says that during the time of Todor Zhivkov, "life was better", that is, he voted his trust based on third-party accounts. This allows us to think about political leadership and trust in politicians in the direction of the fantasy that is built in the voter: the more "recommendations" the leader has and the further away from reality his image is for the citizen, the more likely he is to trust him. Faced with the reality of political leaders who fail to counter the series of economic, health and moral crises, citizens lose confidence in politics as a whole." P. 147
- The same can also be said for the following thesis: "Against the background of the tense political situation in Europe and the many criticisms leveled at highly polarized rulers such as Vladimir Putin, Viktor Orbán and Alexander Lukashenko, the names of the first two are most often mentioned as an example of political leaders, as the respondents want the Bulgarian political leaders to be. While Orbán gets 10 votes for question #15 and Putin 8, names like Merkel, Margaret Thatcher, Churchill and Charles de Gaulle get 1 or 2 votes each." P. 147.
- In the same context is the following thesis: "It is striking that a common distinguishing feature of most of the foreign leaders mentioned is their focus on protecting the sovereignty and independence of their country." P. 148

I could list many more conclusions and those that I rate highly for their scientific and scientific-applied value. But I believe that the ones listed so far give an idea of the excellent achievements of the dissertation.

3. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

Contributions indicated by the doctoral student reflect what has been done in the dissertation. In my opinion, the most important contribution is the approach itself. Namely, that the dissertation is "... a multidimensional analysis of political leadership in

its development not simply as a historical phenomenon, but as a social phenomenon and large-scale social interaction between the people and politics. The identification of subjective factors and geo-political influences on trust in European political leaders provides valuable information for all professionals related to the sphere of political management, the non-governmental sector and policy-making, which is not limited to political activism. Undoubtedly, the obtained database regarding the opinion of Bulgarian citizens, which could be used by other researchers and serve as a basis for a wider study within the European Union, is also a serious contribution.

4. Evaluation of dissertation publications

Three publications on the dissertation are presented. They are copyrighted, so the publication requirement is met. The publications show the PhD student's abiding interest in the problems of political leadership in the European Union.

5. Evaluation of the summary

The abstract is made according to the requirements. It faithfully represents the content of the dissertation.

6. Criticisms, recommendations and questions

I have two critical remarks:

- a) Although the structure of the thesis is logical and coherent, six chapters are excessive. One could have considered merging the first two chapters and the next three chapters. So that the dissertation has the traditional structure of three chapters.
- b) Sociological research proves how important the consistent defense of national interests is to a politician's prestige. Unfortunately, the PhD student does not reveal the most important reason for this fact. Namely, that the Bulgarian and European politicians are in vassal dependence on the global centers of power - the American Anglo-Saxon and American Jewish elites, on the one hand, and the British Anglo-Saxon and British Jewish elites, on the other hand. And that Bulgarian and European politicians, very often, under the pressure of these two global centers of power, grossly damage the national interests of Bulgaria and other EU member countries.

7. Conclusion

With conviction, I express my positive assessment of doctoral student Vesela Tsekina's dissertation work. My opinion is that with this work she fully deserves the award of the ESD "Doctor" in Sociology, code 05.11.01.

10.01.2024
Sofia

Signature:
/Prof. G.Naidenov/

